

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Визначення мистецтвознавства як науки. Складові мистецтвознавства, завдання і сфери діяльності.

Теоретичні напрацювання в галузі історії та теорії мистецтва в період античності і Середньовіччя. Доба Ренесансу в історії мистецтвознавчої науки. Видатні дослідники мистецтва XVII-XVIII ст. Особливості зародження і формування художньої критики у західноєвропейському мистецтвознавстві.

Загальна періодизація історії мистецтва.

Характеристика видів мистецтва. Специфіка архітектури як виду мистецтва. Види і жанри образотворчого мистецтва. Функції образотворчого мистецтва. Живопис як вид образотворчого мистецтва. Характеристика жанрів живопису. Види станкового живопису. Особливості монументального живопису.

Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Різновиди скульптури.

Види графіки за змістом і призначенням: характеристика особливостей.

Видова специфіка виробів декоративно-ужиткового мистецтва.

Співвідношення понять «мистецтво» і «дизайн».

Професійне і народне мистецтво.

Поняття еволюції пластичної форми у мистецтві. Роль образу у мистецтві. Роль символу у мистецтві. Засоби художньої виразності в образотворчому мистецтві. Особливості кольору і світлотіні у мистецтві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бартенев И.А. Очерки истории архитектурных стилей: Учебное пособие. – М., 1983
2. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства. – М., 1985
3. Власов В.Г. Большой энциклопедический словарь изобразительного искусства. В 8 т. – СПб.: Лита, 2000
4. Всеобщая история архитектуры. В 12 т. / Гл. ред. Н.В. Баранов. – М., 1977
5. Всеобщая история искусств. В 6 т. / Редкол.: Б.В. Веймарн и др. – М.: Искусство, 1956
6. Ильина Т.В. Введение в искусствоведение. – М., 2003
7. Миллер Дж. Все об антиквариате / Пер. с англ. – М., 2001
8. Нариси з історії зарубіжного декоративно-ужиткового мистецтва. – К., 1995
9. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Львів, 1969
10. Памятники мирового искусства. – М.: Искусство, 1968
11. Історія українського мистецтва. – К., 1966-1971
12. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, 1992

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА

ІСТОРИЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА

Формування художніх стилів як відображення соціально-історичних процесів у системі взаємодії мистецтва та суспільства. Дефініція стилю. Канон і стиль. Категоріальні характеристики художніх стилів. Еволюція художніх стилів. Характеристика образної системи окремих художніх стилів (романський, готика, ренесанс, бароко, рококо, класицизм). Художні стилі XIX та XX століть і дискусійність їхньої ідентифікації в окремих видах мистецтва.

Формування художніх напрямів у процесі еволюції мистецтва. Художній стиль та художній напрям. Еволюція художніх напрямів XVIII – першої половини XIX ст. Взаємодія та полеміка художніх напрямів другої половини XIX ст. Модернізм як парадигма мистецтва XX ст. Постмодернізм у мистецтві

Формування художніх методів. Категорія методу в мистецтвознавстві. Генеза методів реалізму та романтизму. Романтизм як стиль, як напрям і як метод. Специфіка романтичного світогляду та художнього образу. Еволюція реалізму. Специфіка реалізму в різних видах мистецтва. Реалізм у мистецтві XX ст.

МИСТЕЦТВО ДАВНЬОГО СВІТУ

Первісне мистецтво. Виникнення і розвиток художньої культури з первісної синкретичної цілісності. Система «трьох віків»: палеоліт, мезоліт, неоліт. Функції найдавнішого мистецтва. Мистецтво й архаїчні

форми релігії. Теорії походження мистецтва. Джерела вивчення первісної культури та їх інтерпретація. Образ звіра та людини в монументальному й мобільному мистецтві палеоліту. Особливості первісного «реалізму» та «схематизації». Мегалітична архітектура неоліту-єнеоліту.

Мистецтво Давнього Сходу. Становлення, розвиток та занепад перших цивілізацій давнього світу. Розвиток ремесел і наук. Виникнення писемності та її роль в історії мистецтва. Зміст поняття «Давній Схід». Основні риси мистецтва Давнього Сходу. Структура художньої культури, види мистецтв давніх цивілізацій. Професіоналізація мистецтва. Роль канону в художній творчості. Синкретичний характер мистецтва давніх цивілізацій Сходу.

Мистецтво Давньої Передньої Азії. Зародження найдавнішої відомої цивілізації світу між Євфратом і Тигром. Особливості світобачення народів Близького Сходу. Традиційна періодизація культури Давньої Передньої Азії. Планування і забудова міст, будівельна техніка і матеріали. Розвиток храмової архітектури. Реконструкція давнього Вавилону. Образотворча система мистецтва Месопотамії. Шедеври пластичного мистецтва.

Мистецтво Давнього Єгипту. Періодизація художньої культури Давнього Єгипту. Роль мистецтва у поховальному і державному культі фараона. Міф і канон як основа синтезу просторових мистецтв Давнього Єгипту. Іконографія давньоєгипетських богів. Релігійно-філософська концепція пропорцій у мистецтві Давнього Єгипту. Символічність давньоєгипетської орнаментики. Особливості давньоєгипетської художньої системи. Палетка Нармера і образотворчий канон.

Мистецтво Давнього царства. Розвиток монументальних форм архітектури: комплекси пірамід. Типологія та художньо-стилістичні особливості скульптури Давнього царства. Сюжетне наповнення і становлення стилістичних особливостей монументального живопису. Мистецтво Середнього царства. Розквіт місцевих художніх шкіл. Архітектура: храмовий комплекс Ментухотепів у Дейр-ель-Бахрі. Розвиток образотворчого мистецтва: скульптурні портрети, стінопис гробниць номархів у Фівах і Бені-Хасані. Мистецтво Нового царства. Відродження і розквіт єгипетської державності. Архітектурні ансамблі в Луксорі та Карнаку та характерні риси храмів Нового царства. Образотворча символіка конструктивних деталей. Ілюзійні ефекти давньоєгипетської архітектури. Поховальний храм цариці Хатшепсут у Дейр-ель-Бахрі. Декоративні тенденції в живописі та скульптурі Нового царства: розписи гробниці Небанума і поховальної камери жерця Нахта у Фівах. Релігійна реформа фараона Аменхотепа IV – Ехнатона та художньо-стилістичні особливості мистецтва Амарни. Скарби гробниці фараона Тутанхамона. Мистецтво Єгипту другої половини Нового царства: діяльність Рамсеса II та Абу-Симбел.

МИСТЕЦТВО АНТИЧНОСТІ

Історія вивчення античного мистецтва. Характеристика визначних збірок античного мистецтва в музеях світу.

Егейське мистецтво. Історія відкриття Крито-Мікенської культури. Історична інтерпретація міфологічних джерел про острів Крит і мінойську культуру. Особливості архітектурно-планувальної структури критських палаців. Система декорування палацових приміщень. Скульптура мінойського періоду. Археологічні розкопки на острові Санторин. Мистецтво ахейської Греції. Цитаделі-акрополі материкової Греції. Гробниці ахейських царів. Сюжети і художньо-стилістичні особливості ахейського живопису та скульптури.

Мистецтво Античної Греції. Основні періоди розвитку культури Античної Греції. Змістовий план давньогрецького мистецтва. Гуманістична сутність культури античної Греції. Значення міста-полісу в розвитку давньогрецької культури. Проблеми гармонії, краси, істини, долі, свободи й доблесті в художній свідомості Античної Греції.

Давньогрецький храм як сакральна модель світобудови. Еволюція фронтоної композиції. Проблема руху в давньогрецькій скульптурі. Поняття мімесису в мистецтві.

Мистецтво грецької архаїки. Типологія давньогрецьких храмів. Формування ордерної системи. Скульптура архаїки: тема курса й кори. Вазопис чорнофігурного та червонофігурного стилю. Мистецтво «строного стилю». Вплив історичних подій на тематику і художньо-стилістичні особливості мистецтва. Мистецтво високої класики. «Золоте століття» Перикла: афінська демократія і стиль Еллади. Скульптура високої класики: творчість Мирона, Поліклета та Фідія. Архітектурно-скульптурний ансамбль Афінського акрополя – міфологізація просторового середовища. Мистецтво пізньої класики. Криза полісу й утвердження нових форм грецького мистецтва. Прагнення грандіозності та декоративізму в архітектурі. Художньо-стилістичні особливості скульптури пізньої класики: творчість Праксителя, Скопаса, Лісіппа, Леохара. Драматургія античного живопису: Полігнот, Аполодор, Зевкіс, Апелес. Мистецтво еллінізму: зіткнення і синтез культури античності з давніми афро-азійськими культурами. Найвизначніші центри елліністичного мистецтва: Олександрія, Пергам, Родос. Розвиток містобудування і утвердження «гіпподамової системи» у плануванні міст. Художні школи у скульптурі еллінізму.

Мистецтво Давньої Італії. Етрурія та специфіка етрусського мистецтва. Мистецтво республіканського Риму. Римський характер і моральні принципи римської культури. Проблема культурних запозичень і

самобутності римської художньої культури. Розвиток громадської архітектури. Синтез мистецтв у контексті художньо оформленого державного ритуалу: Форум-Ромарум. Формування портретного жанру.

Мистецтво імператорського Риму. Утвердження придворного мистецтва. Августівський класицизм. Становлення історичного рельєфу. Римський домус і чотири стилі помпейського живопису. Синтез мистецтв у “Золотому домі” Нерона. Типологія римської мозаїки. Основні пам’ятки давньоримської архітектури. Розвиток портретної скульптури. Принципи об’єднання мистецтв у творчості Аполлора Дамаського: форум Траяна, Пантеон, вілла Адріана в Триволі. Синтез античних та варварських начал у мистецтві пізньої імперії. Мистецтво римських провінцій. Фаюмський портрет.

Значення мистецтва античного світу для європейської художньої культури.

МИСТЕЦТВО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Структура художньої культури Середньовіччя. Формування художніх стилів у середньовічній культурі. Еволюція видів та жанрів мистецтва. Роль канону в середньовічному мистецтві: історично-типологічний і семіотичний аспекти. Проблема карнавалізації в мистецтві Середньовіччя.

Ранньохристиянське мистецтво. Виникнення християнства і криза античної культури. Розписи римських катакомб: кристалізація художніх особливостей та утвердження символічної мови християнського мистецтва. Становлення культової християнської архітектури: базиліка та центричний тип храму. Складання християнської іконографії. Ранньохристиянські мозаїки Риму.

Мистецтво Візантії. Християнство як ідеологічна основа візантійської культури. Античність і Візантія. Символізм середньовічного мислення. Релігійно-філософські аспекти синтезу в мистецтві Візантії. Основні етапи розвитку візантійського мистецтва.

Мистецтво ранньовізантійського періоду. Епоха Юстиніана і формування самобутнього візантійського художнього стилю. Розробка купольного типу храму. Софія Константинопольська: конструктивні особливості та символіка візантійського храму. Мозаїки Равенни V – VII ст. Мистецтво середньовізантійського періоду. Іконоборство та його естетичний вплив на художню культуру Візантійської імперії. Утвердження і конструктивний принцип хрестово-купольної церкви. Візантійський іконографічний канон. Мистецтво пізньовізантійського періоду. „Палеологівське Відродження” та особливості художньої системи візантійського живопису.

Вплив візантійської культури на мистецтво Західної Європи і Київської Русі.

Середньовічне мистецтво Західної Європи.

„Темні віки”: мистецтво Меровінгів, Каролінгів.

Романське мистецтво. Конструктивні особливості романської базиліки. Синкретизм скульптурних й архітектурних форм романського храму. Архітектурні школи Франції. Романське мистецтво Італії. Романське мистецтво Німеччини.

Готичне мистецтво. Розвиток європейської міської культури. Теологія абата Сюгерія та нова концепція храму як моделі космосу. Конструктивні та художньо-стилістичні особливості готичної архітектури. Синтетичний ансамбль готичного собору. Традиційна періодизація готичного мистецтва. Куртуазний стиль у мистецтві пізнього Середньовіччя.

Готика у Франції. Основні етапи розвитку готичної архітектури Франції. Готична скульптура Франції: основні пам’ятки, іконографія та стиль. Еволюція вітражного мистецтва. Ранній період французького станкового живопису. Паризька школа мініатюри. Готика в Німеччині. Архітектура та монументальна скульптура Бамберга, Магдебурга, Наумбурга. Готика в Англії. Основні етапи розвитку готичної архітектури Англії. Англійська меморіальна пластика. Мистецтво треченто в Італії. Творчість Чімабуе. Живописна реформа Джотто.

МИСТЕЦТВО ВІДРОДЖЕННЯ

Мистецтво італійського Ренесансу. Передумови розвитку італійського мистецтва Відродження. Міський характер ренесансної культури. Відродження й Античність. Відродження і Середньовіччя. Секуляризація культури. Нова концепція історії та природи. Гуманізм та індивідуалізм як визначальні риси культури Відродження. Людина в мистецтві Відродження. Періодизація Ренесансу. Ренесансний стиль життя: Флоренція XV ст.

Мистецтво кватроченто. Полеміка з готикою: діяльність Філіппо Брунелескі. Характерні риси ренесансної архітектури. Італійський ренесансний палаццо. Основні тенденції у живописі Флоренції XV ст. Новаторство Мазаччо. Синтез раціональних та ідеальних істин у творчості П’єро делла Франческа. “Куртуазний” ідеал Беноццо Гоццолі. Видовищність релігійного живопису Доменіко Гірландайо. Творчість Сандро Ботічеллі. Живопис Центральної Італії. Гуманізм в образотворчому мистецтві Північної Італії. Живопис кватроченто у Венеції. Міф і реальність у творчості Джованні Белліні. Скульптура кватроченто: впливи античної та готичної скульптури, розширення тематичного діапазону. Поява нових жанрів і видів пластичного мистецтва. Творчість Лоренцо Гіберті. Становлення стилістичних особливостей ренесансної скульптури: творчість Донателло. Кругла статуя у творчості Андреа Вероккіо.

Мистецтво високого Відродження. Універсалізм Леонардо да Вінчі. Поєднання традицій античності та християнської благодаті у творчості Рафаеля Санті. Різносторонній геній Мікеланджело Буонаротті.

Проблема стилю в образотворчому мистецтві чінквіченто в Італії. Живопис чінквіченто у Венеції. Новаторство Джорджоне. Перший живописець Венеціанської республіки – Тиціан Вечеллі. Маньєризм у Венеції: Тінторетто і Паоло Веронезе. Цілісна структура архітектури Андреа Палладіо.

Італійське мистецтво і маньєризм Іспанії: творчість Ель Греко в Толедо.

Просторово-образна система ренесансного художнього синтезу. Принципи об'єднання монументального живопису й архітектури в мистецтві італійського Відродження. Теорія перспективи. Типологія композиційної побудови живописних творів: “архітектонічна” композиція, “килимова” композиція, композиція “театральної сцени”, композиція “крупного плану”. Еволюція композиційної побудови портрета. “Закони краси” людини: ренесансні пропорції. Колір і світло в живописі Відродження.

Значення мистецтва італійського Відродження для формування європейського мистецтва нового часу.

Мистецтво Північного Відродження. Північний тип культури Відродження. Збереження національних середньовічних традицій та вплив італійського Відродження. Засади протестантської моралі. Великі географічні та наукові відкриття та їхній вплив на розвиток європейської культури і мистецтва.

Ренесансний живопис Нідерландів. Вівтарні композиції XV ст. Ренесансні ідеали та середньовічний спіритуалізм у творчість Губерта і Яна ван Ейків. Творчість Рогіра ван дер Вейдена. Теми й образи Ієронімуса Босха. Проблема стилю в нідерландському мистецтві XVI ст. Інтелектуалізм живопису Пітера Брейгеля Мужицького.

Ренесансний живопис Німеччини. “Синтетична” особистість Альбрехта Дюрера: теоретичні трактати, живописна спадщина, гравюри, рисунок. Художня мова Альбрехта Альтдорфера. Ізенгеймський вівтар Матіаса Грюневальда. Портрети Ганса Гольбайна. Особливості образної системи Лукаса Кранаха.

Ренесансна художня культура Франції. Утвердження ренесансних форм в архітектурі: французьке шато. Перший великий художник французького Відродження – Жан Фуке. Портретна галерея Жана Клуе. Принципи взаємодії мистецтв у стилістиці маньєризму. Школа Фонтбло.

МИСТЕЦТВО НОВОГО ЧАСУ

Мистецтво XVII ст. Соціально-економічний та моральний контекст європейської культури XVII ст. Антиномія барокової картини світу. Вплив філософського раціоналізму на культуру Нового часу. Ідеологія абсолютизму на її вплив на всі сфери художньої культури XVII ст. Проблема стилю в мистецтві XVII ст. Відображення суспільної поляризації в художніх стилях. Теорія жанрів.

Мистецтво Італії. Зародження та розвиток архітектури бароко в Італії: собор Іль Джезу в Римі. Експерименти з простором в архітектурі Л.Берніні та Ф.Борроміні. Станкова та монументально-декоративна скульптура Л.Борніні. Новаторство Караваджо. Караваджизм: учні і послідовники. Болонська академія братів Каррачі.

Мистецтво Фландрії. Провідна роль малярства в системі образотворчих мистецтв. Франко-фламандська школа живопису: П.П.Рубенс. Портрети Яна Ван Дейка. Побутовий жанр у творчості Я.Йорданса. Натюрморти Ф.Снайдерса.

Мистецтво Голандії. Демократизація та багатожанровість голландського живопису. „Сніданки” та „десерти” у творчості В.Хеди, П.Класа, В.Кальфа. Створення національного реалістичного пейзажу. Побутовий живопис художників дельфтської школи: Вермеєр Дельфтський. Ф.Гальс і розвиток портретного живопису в Голандії. Мистецтво Рембрандта в історії європейської гравюри й станкового живопису.

Мистецтво Іспанії. «Золотий вік» розвитку іспанського живопису. Образ людини у творчості Рібери. Відображення життя іспанських монастирів у творчості Ф.Сурбарана. Теми й образи живопису Д.Веласеса.

Мистецтво Франції. Особливості розвитку французької художньої культури в епоху утвердження національної держави і абсолютної монархії. Синтез мистецтв у палацовій архітектурі стилю Людовика XIV. Жанровий реалістичний живопис та графіка: Ж.Калло, Л.Ленен, Ж. де ля Тур, Н.Пуссена та формування класицизму у французькому живописі. Розвиток традицій героїчного пейзажу Пуссена у творах К.Лорена.

Мистецтво XVIII ст. Становлення художньої системи Просвітництва. Людина, природа, цивілізація у світогляді доби Просвітництва. Просвітницька концепція мистецтва. Художня творчість та філософські концепції XVIII ст.: особливості взаємодії. Структура художньої культури XVIII ст. Просвітницький реалізм в образотворчому мистецтві.

Мистецтво Франції. Стиль Людовика XV. Ідилістичні полотна А.Ватто. Особливості стилю рококо в архітектурі (готель Субіз), живописі (пасторалі Ф.Буше), скульптурі (салонна порцеляна Ф.Буше й Е.М.Фальконе). Гімн третьому стану в творчості Ж.Шардена. Мистецтво революційного класицизму: Паризький Пантеон (церква св. Женев'єви). Портрети в мистецтві просвітницького реалізму: А.Гудон. Теми, ідеї, образи живопису Ж.Л.Давіда.

Мистецтво Італії. Рим як центр європейського мистецького життя. Життєвість і художня виразність образів у творах Дж.Креспі й А.Маньяско. Монументальні квадратури Дж.Тьєполо. Розвиток пейзажного живопису (Ф.Гварді, Дж.Каналетто). «Архітектурні фантазії» графічних циклів Дж.Піранезе.

Мистецтво Англії. Особливості розвитку англійської художньої культури XVIII ст. Сатиричні та моралізаторські серії Хогарта. Аристократична велич та втілення героїчного ідеалу в образах Дж.Рейнольдса. Поетична настроєвість портретів Т.Гейнсборо. Принципи плерного живопису Дж.Констебля.

Мистецтво Росії. Реформи Петра I та їх вплив на формування художньої культури європейського типу. Розвиток містобудування та столиця Петра. Діяльність Д.Трезіні. Становлення світського образотворчого мистецтва. Творчість А.Матвеева, І.Нікітіна, О.Антропова. Художньо-стилістичний синтез класицизму, бароко і сентименталізму в мистецькій культурі Росії другої половини XVIII ст. Соціальна диференціація художньої культури. Бароко в російській архітектурі: творчість Б.Растреллі. Класицизм в російській архітектурі (В.Баженов, М.Казаков, Дж.Кваренгі, Ч.Камерон). Класицистичні тенденції у розвитку російського образотворчого мистецтва другої половини XVIII ст.

МИСТЕЦТВО XIX ст.

Мистецтво першої половини XIX ст. Загальна характеристика й періодизація західноєвропейського мистецтва XIX ст. Формування національних шкіл образотворчого мистецтва. Романтизм як світоглядна система першої третини XIX ст. Конфлікт з дійсністю в образотворчому мистецтві романтизму. Естетичні концепції романтизму. Полеміка з ідеологією Просвітництва. Ідейно-художні завдання романтизму. Національна специфіка й загальні риси. Проблема синтезу мистецтв. Виникнення нових форм і жанрів мистецтва. Живописна мова романтиків.

Мистецтво Франції. Класицистична школа Давіда: творчість А.Гро та Ф. Жерара. Академічний класицизм Ж.Д.Енгра. Живопис французького романтизму: творчість Т.Жеріко й Е.Делакруа. Ф.Рюд і романтизм у французькій скульптурі.

Мистецтво Іспанії. Філософські узагальнення у творчості Ф.Гойї.

Мистецтво Німеччини. Типологічні паралелі в літературі та живописі німецького романтизму. Романтичне вікно у творчості К.Д.Фридриха, Ф.О.Рунге, Г.Т.Керстінга. Братство «Назарейців» та його послідовники.

Мистецтво Англії. В.Тернер – нове слово в мариністиці. Романтизм у Англії – В.Блейк, Братство «Прерафаелітів».

Мистецтво Росії. Архітектура російського класицизму першої третини XIX ст.: розбудова Петербурга, реконструкція Москви. Класицизм та реалістичні традиції російської скульптури. Меморіальна пластика у творчості І.Мартоса. Ф.Щедрін як майстер монументально-декоративної скульптури. Поєднання романтизму з реалістичними пошуками в російському живописі. Психологізм і національна своєрідність портретів О.Кіпренського. Риси реалізму в романтичних творах В.Тропініна. Традиції класицизму і риси романтизму у творчості К.Брюллова. Побутовий жанр у творчості О.Венеціанова. Новаторство змісту та засобів художньо-образної виразності у творчості О.Іванова. Автопортрети російських художників-романтиків – історія духовного життя суспільства.

Мистецтво другої половини XIX ст. Проблема демократизації культури та мистецтва. Метод критичного реалізму. Різновиди реалістичного методу в образотворчому мистецтві 70-80-х років XIX ст. Стилї та художні напрями у мистецтві другої половини XIX ст.

Мистецтво Франції. Активізація реалістичних тенденцій у французькому живописі: творчість О.Дом'є К.Коро і «барбізонська школа». Демократична спрямованість живописних полотен Г.Курбе. Всесвітня виставка 1855 р. в Парижі. Зародження бунтарського мислення в живописі: новаторство Е.Мане. Мистецтво імпресіонізму: історія виникнення, загальна характеристика та періодизація. Пейзажний живопис імпресіоністів. Роль пленеру у творчості К.Моне. Пленер у творчості А.Сіслея та К.Піссаро. Творчий метод Е.Дега. Колір і світло в картинах О.Ренуара. Скульптура імпресіонізму: творчість О.Родена. Постімпресіонізм – полеміка з імпресіонізмом. Особливість художньої манери П.Сезана. Метод „клуазонізму” та синтетичного декоративізму в творах П.Гогена. Експресивний колоризм живопису В.Ван Гога. Живопис і графіка А.Тулуз-Лотрека. Символізм в образотворчому мистецтві Франції. Містичний образ у творах П.Пюві де Шаванна, О.Редона. Група Набі.

Мистецтво Росії. Зародження методу критичного реалізму у творчості П.Федотова. Пейзажний живопис С.Щедріна. Російське селянство у творах В.Перова. І.Крамський та створення „Товариства пересувних художніх виставок” (1871 р.). Психологізм образів у творах І.Крамського. Розвиток побутового жанру у творчості В.Максимова, В.Маковського, М.Ярошенка. Стилї і художній метод І. Рєпіна. Історичні полотна В.Сурикова. Естетика нового реалістичного пейзажу у творчості передвижників (О.Саврасов, Ф.Васильєв, І.Шишкін, В.Поленов, І.Левітан, І.Айвазовський, А.Куїнджі).

Мистецтво Польщі. Історична тематика у творчості Я.Матейка та Ю.Брандта. Розвиток побутового жанру в творах Г.Родаковського, А.Гротгера, Ю.Хелмонського, Ю.Коссака, Т.Оксентовича. Відображення природи в краєвидах Н.Орди та Ю.Хелмонського.

МИСТЕЦТВО КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.

Символізм і модерн у західноєвропейському мистецтві межі XIX – XX ст. Національні особливості модерну в країнах Європи. Теорія синтезу і реалізація «гезамткунстверку». Формування нового типу художника-універсала. Культ художнього ремесла. Стиль модерн у журнальній графіці й афіші межі століть.

Стиль Арт Нуво в Бельгії. Ідеї В. Орта. «Нещадний» модерн А. Ван де Вельде.

Мистецтво Англії. Творчість О.Бердслі. В.Морріс і рух «Мистецтва і ремесла».

Мистецтво Австрії. Проекти споруд та інтер'єрів Й.Гофмана, О.Вагнера. Г.Клімт та Віденський Сецесіон. Творчість А.Мухи.

Мистецтво Іспанії. Образотворча символічність архітектурної форми А.Гауді.

Мистецтво Німеччини. Ф.фон Штук та Мюнхенський Сецесіон.

Мистецтво Франції. Стиль ар-нуво в архітектурі Франції (Г.Гімар, А.Соваж, Ш.Плюме).

Мистецтво Росії. Абрамцівський художній гурток С.Мамонтова. Творчість В.Васнецова. М.Нестерова. Риси імпресіонізму в творах К.Коровіна та І.Грабаря. Творчість М.Врубеля: синтез проблематики символізму та модерну. Творчий шлях В.Серова та поєднання художніх методів – від імпресіонізму до модерну. Діяльність товариства «Світ мистецтва». Історичні стилізації та естетизм у творчості О.Бенуа, К.Сомова, Л.Бакста, І.Білібіна, Б.Кустодієва. Національна тематика в творах учасників „Союзу російських художників”(Ф.Малявін, К.Юон). Творчість В.Борисова-Мусатова і проблеми символізму в російському живописі.

МИСТЕЦТВО XX ст.

Мистецтво першої половини XX ст. Основні історико-культурні тенденції першої половини XX ст. Поява нових видів мистецтва. Зміна й паралельне існування низки художніх напрямів, течій та шкіл. Програмні маніфести художніх напрямів XX ст. Особистість митця в культурі XX ст.

Проблема «наївного живопису». Мистецтво офіційне та неофіційне. А.Руссо та проблема примітивізму в мистецтві початку XX ст. Джерела творчості Н.Піросмані.

Живопис фовізму: творчість А.Матіса, А.Марке, А.Дерене, Ж.Брака. Поєднання інтенсивної колористики зі спрощеною формою.

Експресіонізм у західноєвропейському мистецтві. «Крик» як категорія естетики Е.Мунка й еспресіонізму. Німеччина: група «Міст». Пошуки живописної виразності у творчості Е.Кірхнера, Е.Хеккеля, Е.Нольде. Група „Синій вершник” у Мюнхені: В.Кандінський, Ф.Марк, О.Явленський, П.Клеє. Експресіоністичні тенденції в російському живописі (П. Філонов, М.Шагал).

Неовізантизм у Парижі. «Школа візантійського відродження» М.Бойчука. Пошуки національного монументального стилю: синтез традицій українського іконопису з засадами мистецтва Проторенесансу. Виставка 1910 р. в Салоні Незалежних – М.Бойчук, М.Касперович, С.Налепінська, С.Сегно, С. Бодуен де Куртоне. Реакція паризької критики (Г.Аполінер, А.Сальмон) на новаторські пошуки майбутніх бойчукістів.

Кубізм – джерела й становлення. Виставка групи „Бато-Лавуар” (П.Пікасо, Ж.Брак, Х.Гріс, О.Архипенко). Теоретичні засади стилю (Г.Аполінер, Г.Стайн). Відмова від реалістично – чуттєвого відображення світу та світло-тіньового моделювання об'ємів, перехід до площинної геометризації форм, контрастного локального колориту. Аналітичний, синтетичний та декоративний кубізм. Своєрідність кубізму Ф.Леже. Кубістична скульптура – колористичні контррельєфи О.Архипенка. Кубізм у російському мистецтві: об'єднання „Бубновий валет” (П.Кончаловський, І.Машков, Р.Фальк, М.Лентулов).

Футуризм: апологія техніки та швидкості. „Маніфест” Ф.Марінетті та його втілення у творчості У.Боччоні, К.Карра, Д.Северіні, Л.Руссо, Дж. Балла. Кінетизм в пластичному формотворенні: Л.Руссо і Л. Сюрваж. Поширення ідей футуризму в російському мистецтві. Угрупування „Ослиний хвіст” (М.Ларіонов, О.Розанова, Н.Гончарова, Д.Бурлюк).

Орфізм. Музичні асоціації вільних форм і кольорів. Творчість Р. і С.Делоне.

Геометричні абстракції та функціоналізм у мистецтві 20-30-х рр. XX ст. Неопластицизм П.Мондріана й групи «Де Стейл». Система професійного навчання та теоретичні праці Баугаузу. Пуризм як антикубізм та живописна творчість Ле Корбюзьє.

Дадаїзм у Європі та США. Абсурдизм у мистецтві та літературі. Джерела та становлення руху Дада. Т.Тцара і кабаре «Вольтер» у Цюриху. Акції дадаїстів у Німеччині та Франції. Творчість М.Дюшана й абсурдні об'єкти «реді-мейд». Особливості самопрезентації дадаїстів (колажі, об'єкти, скандальні виставки).

«Паризька школа» (А.Модільяні, Д.Рівера, М.Шагал, Х.Сутін) та проблеми художньої еміграції з України.

Абстракціонізм. Колористичний абстракціонізм В.Кандінського. Теоретичні праці та педагогічна діяльність художника в Баугаузі. Геометричний абстракціонізм (супрематизм) К.Малевича. Променизм М.Ларіонова та Н.Гончарової. Синхронізм М.Русселя, М.Райта.

Сюрреалізм. „Маніфест сюрреалізму” А.Бретона. Філософія інтуїтивізму та повний автоматизм дії у живописних творах Х.Арпа, М.Ернста. Друга хвиля сюрреалізму та творчі пошуки С.Далі. Творчість Р. Магріта, І.Тангі. Сюрреалізм і скульптура (Г.Мур, А.Джакометті, Х.Міро).

Коллективна розробка нового національного монументального стилю Мексики. Завдання художнього синтезу в мистецтві тоталітарних режимів Європи 30-х років XX ст.

Західноєвропейська художня культура після другої світової війни. Мистецтво неореалізму. Творчість А.Фужерона, П.Пікассо, Р.Гуттузо, Ф.Леже. Графічні серії Ф.Мазареля, сатирична графіка Ж.Еффеля. Скульптура. Гострота образно-пластичної мови творів А.Майоля, О.Цадкіна, Дж.Манцу.

Мистецтво другої половини ХХ ст. Візуальна естетика постмодернізму. Мистецтво у засобах масової інформації. Масовий спосіб існування мистецтва.

Абстрактний експресіонізм і Дж.Поллок. Варіанти безпредметної експресії в творчості групи «КОБРА». Поп-арт і використання шаблонів масової культури. Творчість Е.Ворхола, Дж.Джонса, Р.Раушенбаха, Р.Ліхтенштейна. Вплив поп-арту та гіперреалізм. Фотографія та сучасне мистецтво. Оп-арт: використання оптичних ефектів у творчості В.Вазарелі. Концептуалізм і мистецтво як текст (Дж.Кошут). Кітч. Соц-арт.

Мистецтво сьогодення – „нова хвиля” художнього авангарду в мистецтві процесу (ленд-арт, графіті, татуаж, пірсінг, гепенінг, інсталяція та перформенс).

Твори мистецтва 20 ст. в збірках музеїв світу – Музей сучасного мистецтва в Нью-Йорку, Національний музей сучасного мистецтва Центру Помпиду в Парижі, Нова Пінакотека в Мюнхені.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

ДАВНЄ МИСТЕЦТВО НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Мистецтво палеоліту на території України. Мистецтво у світосприйнятті пізньопалеолітичного населення території України. Розвиток міжобщинних відносин і поява ритуальних центрів-святилищ. Реконструкція жител з Межиріч, Аносівки, Добранічівки, Радомишля. Відображення світоглядних уявлень у палеолітичному житті. Пам'ятки мобільного мистецтва пізнього палеоліту України. Міжобщинне ритуальне святилище Кам'яна Могила поблизу Мелітополя.

Художня культура землеробів енеоліту. Трипільська культурно-історична спільнота: територіальний ареал, джерела й основні періоди розвитку. Особливості планування протоміст гігантів біля сіл Таллянки і Добриводи, Майданецького поселення (Черкаська обл.). Архітектурна конструкція, предметний ансамбль і система декорування трипільських жител. Культурна архітектура: Сабатинівське святилище. Реконструкція семантики формотворення і декорування трипільської кераміки.

Мистецтво доби бронзи на території України. Періодизація доби бронзи для території України. Два світи – цивілізація і первісність: особливості взаємодії. Археологічні пам'ятки катакомбної культури. Культурна група пам'яток багатопружкової кераміки: ритуальна сокира з рогу (с. Дударків, Київська обл.). Художні пам'ятки культурної спільноти шнурової кераміки. Монументальна кам'яна скульптура індоєвропейців. Класифікація кам'яної скульптури енеоліту. Стели-статуї казанківського, наталівського, езеро-тіритакського типу. Реконструкція світоглядних уявлень, втілених у ритованих зображеннях Керносівського ідола (Дніпропетровська обл.). Степові кургани України.

Мистецтво населення України скіфо-сарматського часу (кінець II тис. до н.е. – початок I тис. н.е.). Мистецтво киммерійців. Художня культура скіфів. Основні етапи скіфської історії. Царські кургани: особливості архітектури і поховальний інвентар. Джерела і семантика скіфського звіриного стилю. Скіфський бестіарій. Елліно-скіфське мистецтво IV ст. до н.е. Художня культура сарматів. Мистецтво Малої Скіфії у Криму.

Мистецтво давніх слов'ян (II ст. до н.е. – V ст. н.е.). Проблема походження слов'янських племен. Основні культури венецького періоду слов'ян на території України. Мистецтво Черняхівської культури (II – V ст.). Відображення уявлень про світобудову в черняхівській кераміці: чаша для волхвування зі святилища біля с. Лепесівка (Волинь), глек черняхівського могильника у Ромашках (Київська обл.).

Мистецькі пам'ятки давніх слов'ян другої половини V – VII ст. – мистецтво Празько-Корчацької культури склавів, Пеньківської культури антів, Дзедзіцької культури венець, Колочинської культури. Особливості розташування, планування давньослов'янських поселень і городищ V – VII ст. Реконструкція символіки слов'янських амулетів-оберегів. Мартинівський скарб Пеньківської культури. Відображення світоглядних уявлень у формотворенні та декоруванні фібул. Типологія давньослов'янських ритуальних святилищ. Топографія та особливості функціонування відкритих ритуальних комплексів. Архітектурно-скульптурний ансамбль збруцьких городищ-святилищ Богит і Звенигород X – XIII ст. (Тернопільська обл.). Ідеал порядку втілений у “Збруцькому ідолі”.

СЕРЕДНЬОВІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ

Мистецтво України доби Київської Русі Запровадження християнства у Київській Русі та його вплив на культурний розвиток країни. Вхідження Київської Русі до візантійського культурного кола.

Мистецтво Київської Русі IX – першої половини XI ст. Становлення самобутньої архітектури Київської Русі. Тричленна топографічна схема розташування слов'янських градів. Руська дерев'яна архітектура: оборонне будівництво, типологія житлової архітектури.

Розвиток кам'яного монументального будівництва. Оригінальна розробка принципів візантійської синестезії у мистецтві Русі-України: архітектура і декорування Десятинної церкви. Спаський собор у Чернігові. Ранній період становлення християнської пластики України. Скульптурні деталі з Десятинної церкви у Києві та Спасо-Преображенського собору в Чернігові.

Ідея новаторства в архітектурному вирішенні Софії Київської. Мозаїки та фрески Софійського собору. Особливості композиційної побудови та іконографія святих образів. Стінопис веж: історико-оповідні та орнаментальні композиції. Скульптурне оздоблення Софії Київської: архітектурні деталі, шиферні плити, реконструкція темплону. Уявлення про Всесвіт втілені в орнаментиці мармурового саркофага князя Ярослава. Скульптура XI ст. Типологія орнаментальних плит з парапетів київських і чернігівських храмів.

Мистецтво Русі другої половини XI – першої третини XII ст. Зростання політичної ролі Чернігова, Переяслава, Новгород, Галича і формування тут власних мистецьких шкіл. Будівництво “вотчих” монастирів. Становлення “другої київської художньої школи” у Печерському монастирі. Печерська архітектурна школа: особливості архітектурного вирішення Успенського собору (1072 р.), Троїцької надбрамної церкви Печерського монастиря, Михайлівського Золотоверхого собору (1108-1113 рр.). Споруди Київської архітектурної школи другої половини XI ст. Будівельна діяльність Володимира Мономаха і єпископа Єфрема в Переяславі.

Монументальні сюжетні рельєфи Києва – плити Києво-Печерської лаври і Михайлівського Золотоверхого монастиря. Давньоруський монументальний живопис другої половини XI – початку XII ст. Мозаїчні композиції та фрески Михайлівського Золотоверхого собору. Давньоруський іконопис XI – XII ст. Джерела і розвиток іконописання Київської Русі. Напівлегендарна постать Алімпія. Особливості художньої системи давньоруського живопису. Початки книжної мініатюри. Ошатність рукописної книги. Мініатюри “Остромирового євангелія”, “Ізборника Святослава”, “Кодексу Гертруди”.

Мистецтво України другої половини XII – XIII ст. Культурно-політичний сенс роздрібненості. Зростання незалежності удільних князівств.

Архітектура Русі-України 30-80-х рр. XII ст. Становлення рис нового стилістичного напрямку: церква Пирогощі в Києві на Подолі. Найхарактерніша збережена споруда Києва XII ст. – Кирилівська церква. Археологічні джерела до реконструкції переяславської архітектури. Стольне місто Чернігів: особливості забудови та храмове будівництво XII ст. Архітектура Волині часів Ізяслава Мстиславовича: Успенський собор у Володимирі-Волинському. Архітектура Русі-України кінця XII – першої половини XIII ст. Архітектори Коров Якович і Петро Милонег. Становлення нового стилістичного напрямку – церква Василя в Овручі. Собор Апостолів у Білгороді під Києвом і П'ятницька церква в Чернігові як типові зразки архітектури кінця XII – першої половини XIII ст.

Художньо-стилістичні риси українського монументального мистецтва XII ст. Фресковий розпис Кирилівської церкви. Розписи Успенського собору Єлецького монастиря в Чернігові. Білокам'яне різьблення Чернігова – тератологічна орнаментация капітелей колон. “Юр'єве євангеліє” і “Добрилово євангеліє” як яскраві зразки руської книжкової мініатюри XII ст.

Мистецтво Галицько-Волинського князівства. Джерела реконструкції мистецтва Давнього Галича. “Звоніння в прадідову славу” – Успенський собор Ярослава Осмомисла. Архітектурно-скульптурний ансамбль церкви Пантелеймона. Скульптура Давнього Галича: різьблений декор Успенського собору в Галичі, літописної церкви св. Іоана Златоустого в Холмі, церкви Пантелеймона.

Мистецтво України пізнього Середньовіччя. Передумови та основні напрями розвитку пізньосередньовічної культури України. Люблінська унія та її наслідки. Духовна культура України XIII – XIV ст. Цехові об'єднання та розвиток міських ремесел. «Народження гуманізму» та перші меценатські двори.

Архітектура України другої половини XIII – першої половини XVI ст. Містобудівні програми XIII – XV ст. Типологія планувальної структури міст. Розпланування королівських і приватних міст. Вплив Магдебурзького права на планувальну структуру Львова, Кам'янець-Подільського, Рогатина, Бережан. «Волинські вежі» та дерев'яні наскальні оборонні комплекси в Уричі, Підкамені, Розгірчу та Бубнищі. Українська оборонна архітектура XIV – першої половини XV ст. Типологія пізньосередньовічних замків. Однобаштові замки, замки з компактним планом і однією баштою, нерегулярні у плані багатобаштові оборонні комплекси Оборонна архітектура другої половини XV – першої половини XVI ст. Зміни у фортифікації: поява багатобаштових регулярних замків і оборонної гідротехнічної системи.

Сакральна архітектура України пізнього Середньовіччя. Оборонні церкви: поєднання культової та оборонної функцій. Тридільні храми з оборонною баштою на західному фасаді. Пристосування до оборони Успенської церкви Святогірського монастиря с. Зимне на Волині. Покровська церква-замок у Сутківцях. Типологія православних храмів. Церкви-ротонди. Розвиток хрестово-купольної споруди. Дводільні та тридільні храми. Церкви-триконхи. Типологія католицьких костелів.

Образотворче мистецтво України другої половини XIII – першої половини XVI ст. Система декорування православних і католицьких храмів. Фрагменти поліхромії церков у Сутківцях, Збручанському, Бакоті. Розписи Вірменського собору у Львові. Тематика акафісту Богородиці та Вселенських Соборів у малярських композиціях притвору Онуфріївської церкви в Лаврові. Малярські ансамблі, виконані під патронатом

Владислава II Ягайла у Польщі. Фресковий ансамбль Троїцької каплиці замку в Любліні (1418 р.). Фрески Горянської ротонди (XIV – XV ст.), виконані на замовлення родини Другетів.

Іконопис пізнього Середньовіччя. Станкове малярство XIV – першої половини XVI ст.: типологія, іконографія та художньо-стилістичні особливості. Житійні ікони. Ікони з елементами готики. Група ікон з Радружа: еволюція стилю. Діяльність митрополита Петра Ратенського та «Богородиця Петрівська». Борисо-Глібські ікони як втілення державотворчих ідеалів. Майстер ікон з Ванівки. Ікони з Дальови та пошуки нової образності.

МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.

Стилістичні особливості українського мистецтва XVI – початку XVII ст. Естетичні погляди українського Ренесансу.

Архітектура. Містобудування України другої половини XVI – першої половини XVII ст. Державні та магнатські міста. Розпланування середмість. «Ідеальні міста» Відродження та забудова Жовкви та Бродів. Німецька, староіталійська, новоіталійська і староголандська фортифікаційна системи в оборонній архітектурі України. Bastionні замки у Збаражі, Золочеві, Ужгороді, Підгірцях. Сакральна архітектура України другої половини XVI – першої половини XVII ст.: типологія та художньо-стилістичні особливості. Ренесансний ідеал гармонійної єдності мистецтв – ансамбль Успенського братства у Львові. Взаємодія архітектури та скульптури у вирішенні ренесансних житлових споруд Львова. Площа Ринок у Львові – унікальний високохудожній ансамбль ренесансної цивільної архітектури. «Біблійна» декорація каплиці Боїмів та каплиці Кампанів. Творчість П.Римлянина та П.Барбона.

Скульптура. Львівська скульптура другої половини XVI – першої половини XVII ст. Джерела ренесансної меморіальної пластики України. Зв'язок скульптури Відродження з культовою архітектурою (костели і церкви Львова, Жовкви, Бережан, інших міст Галичини й Поділля). Пам'ятки надгробкового характеру (скульптор С.Чешек) та епітафії. Ренесансні вівтарі. Твори Я.Пфістера і Г.Ван Гутте.

Живопис. Монументальний живопис: розписи Святодухівської церкви в Потеличі. Станковий живопис. Портрет, прагнення відображення реального світу і реальної людини. Історичний жанр. Твори батального, історико-алегоричного та хронікально-панегіричного характеру. Іконостасні цикли першої половини XVII ст. П'ятницької церкви та Успенської церкви у Львові, Святодухівської церкви в Рогатині. Творчість Ф.Сеньковича та М.Петраховича-Мороховського. Художньо-стилістичні особливості українського іконопису.

Гравюра. Українська гравюра другої половини XVI – першої половини XVII ст.: концепція світу та людини. І.Федоров та його роль у розвитку мистецтва гравюри в Україні. Діяльність П. Беринди. Світські гравюри-ілюстрації та графічні портрети. Соціальні мотиви в книжковій ілюстрації. Гравер Ілля.

МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVII – XVIII ст.

Історичні та культурні умови розвитку українського мистецтва. Меценатство гетьман І.Мазепи й українська культура. Специфічні риси барокового мистецтва в Україні.

Архітектура. Архітектура бароко в Україні: основні етапи розвитку та художньо-стилістичні особливості. Цивільна архітектура: будинки Якова Лизогуба в Чернігові та Седневі, навчальні заклади: Київська академія, колегіуми в Чернігові та Новгород-Сіверському, митрополичий будинок у Києві, Ковнівський корпус у Києво-Печерській Лаврі. Київський будівничий С.Ковнір. Типологія мурованого культового будівництва й пріоритетний розвиток п'ятиверхого храму на хрещатій основі, п'яти- або дев'ятидільного (у Василькові, Козельці, Києві, Великих Сорочинцях). Андріївська церква (Київ). Тип багатоярусної дзвіниці — завершення архітектурних ансамблів міст і монастирів. Покровський собор у Харкові. Споруди Я.Заора (Й.-Б.Зауера). Творчість І.Григоровича-Барського. Андріївська церква архітектора В.Растреллі. Дзвіниця Г.Шеделя у Києво-Печерській лаврі, церква Всіх святих над Економічною брамою Києво-Печерської лаври. Барокова архітектура на західноукраїнських землях. Діяльність архітектора Б.Меретина. Костел Домініканів у Львові. Успенська церква Почаївської лаври. Типологія та регіональні особливості дерев'яної церковної архітектури України XVII – XVIII ст. Окремі пам'ятки дерев'яної архітектури Придніпров'я, Слобожанщини, Галичини. Храми Поділля, Чернігівщини, північної Полтавщини.

Скульптура. Стилістичні особливості української барокової пластики. Скульптурне оздоблення башти Київської ратуші. Львівська рококова скульптура XVIII ст.: проблема школи. Експресія руху фігур святих в скульптурі українського рококо; драперії як усамостійнений пластичний чинник; умовність та геометризація пластичних форм (різьба «бозетто»). Вівтарні рококові композиції: скульптурні техніки — рельєф, горельєф, кругла пластика. Зарубіжні скульптори у Галичині: Т.Гуттер і К.Кученрайтер (Німеччина), Й.Леблан (Франція). Львівська рококова пластика (С.Фесінгер, А.Осинський). Творчість Й.Пінзеля: статуї на фасаді собору св. Юра (Львів) та ратуші у м. Бучачі (Тернопільська обл.), вівтарні статуї (костел у Городенці, Івано-Франківської обл.), вівтарні композиції та фігури інтер'єру костелів (с. Наварія, Годовиця, Львівщина) та ін. Учні та послідовники Й.Пінзеля.

Живопис. Монументальний живопис: розписи Успенського собору та Троїцької надбрамної церкви, костелів бернардинів, кармелітів та кларисок у Львові. Майстри жовківського малярського осередку. Творча діяльність у Жовкві та Львові Ю.Шимоновича (живописні панегірики, парадні портрети) та М.Альтомонте (батальні композиції). Нові художні ідеї; розширення жанрового діапазону малярства; створення іконостасів на основі ренесансної конструктивної системи. Творчість Й.Кондзелевича та І.Рутковича. Живопис сорочинського, ніжинського і березнянського іконостасів. Ікони "Покров Богородиці" та ідеї, закладені в них. Типологія українського портретного живопису. Своєрідність образних характеристик ктиторських портретів. Портрети Є.Жоравко (І.Пасвський), В.Дуніна-Борковського, Д.Єфремовича, Миклашевського, князя Долгорукого (Самуїл), братів Шиянів. Особливості родинно-меморіального портрету (портрети Забіли, Гамалії, Дараганів). Народна картина. Образ козака-бандуриста (Мамає) – особливості трактування традиційного сюжету.

Гравюра. Розквіт української гравюри в кінці XVII – XVIII ст. Творчість найвидатніших граверів О.Тарасевича, І.Щирського, Н.Зубрицького, Г.Левицького.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIX ст.

Історико-культурні умови розвитку українського мистецтва кінця XVIII – початку XIX ст. Роль літератури у формуванні національної самосвідомості українського народу. Проблеми мистецької освіти в Україні. Українські художники – вихованці Петербурзької, Віденської, Римської академії мистецтва. Стили в українському мистецтві XIX ст.

Архітектура. Утвердження стилю класицизму в українській архітектурі: періодизація та джерела. Нові планувальні ідеї та їх втілення у регулярній забудові міст: Одеси, Севастополя, Полтави, Катеринослава, Львова. Діяльність київських архітекторів А.Меленського (упорядкування вулиць, проект та забудова Контрактової площі на Подолі, церква-ротонда на Аскольдовій могилі); В.Беретті (будинок університету). Особливості розвитку архітектури класицизму в Галичині: світські споруди Львова (Оссолінеум, палац Дідушицьких, міська ратуша, будинок Кредитного товариства). Будівництво поміщицьких маєтків (П.Румянцева-Задунайського в Качанівці, арх. М.Мосципанов, К.Розумовського в Батурині, арх. Ч.Камерон, П.Галагана в Сокиринцях, арх. П.Дубровський) та садибно-паркових комплексів („Софіївка” в Умані та „Олександрія” в Білій Церкві).

Риси романтизму в українській архітектурі: звернення до форм середньовічного будівництва (садиба Лопухіних в Корсунь-Шевченківському, арх. Ліндсей, Преображенська церква в селі Мошни, арх. Торічеллі, палаци Воронова в Алупці, арх. Блер, Голіциних в Гаспрі, арх. Гонт).

Скульптура. Класицизм в українській скульптурі. Види скульптури: міський монумент, меморіальна, садово-паркова, портретна. Твори І.Мартоса: пам'ятник Ришельє в Одесі, надгробки К.Розумовському в Батурині та П.Румянцеву-Задунайському в Успенській церкві Києво-Печерської лаври. Особливості формування класицизму в скульптурі Львова – впливи Б.Торвальдсена та А.Канови: роботи цих майстрів у Львові. Твори Г.Вітвера, А.Шімзера, П.Евтельє, Г.Красуцького: рельєфи на фасадах будинків, скульптурні надгробки на Личаківському цвинтарі.

Живопис. Стилістичні особливості та основні етапи розвитку монументального живопису. Розписи плафонів у палацах та панських маєтках (садиба П. Завадовського в Ляличах, Воронцовський палац в Одесі); релігійний живопис (Благовіщенський собор у Ніжині).

Формування в українському живописі нових жанрів – історичного, побутового, пейзажного. Парадний та інтимний портрет. Класицизм в творах українських живописців кінця XVIII – початку XIX ст., які працювали в Петербурзі: А.Лосенко, Г.Левицький; поєднання рис класицизму і сентименталізму в портретах В.Боровиковського.

Стилістична своєрідність живопису львівських художників кінця XVIII – початку XIX ст. Портрети О.Білявського. Творчість Л.Долинського: традиції і впливи західноєвропейського живопису (портрети митрополита Л.Шептицького, єпископа П.Білянського, розписи та ікони для іконостасів церков св. Юра, св. Духа, св. Онуфрія у Львові, Успенської церкви Почаївської Лаври).

Романтизм в українському живописі: соціально-історичний та культурний ґрунт його зародження та розвитку. Тематично-жанровий діапазон, засоби художньої виразності. Втілення національних рис в портреті, пейзажі, побутовій картині. Український період в творчості В.Тропініна. Образи дітей у творах К.Павлова. Поетичність, романтична схвильованість у портретах А.Мокрицького (автопортрет, портрети дружини, Є.Гребінки). Своєрідність засобів образно-художньої виразності полотен І.Зайцева (автопортрет, портрет дружини) та Г.Васька (портрети юнаків з родини Томари).

Романтизм в творчості Тараса Шевченка. Провідна роль народної теми в його мистецтві, протест проти соціальної несправедливості, розкриття дійсності та глибокий історизм творів. Ранній період творчості (1840-1847 рр.) – „Автопортрет”, „Катерина”, „На пасіці”, „Селянська родина”, портрети Г.Закревської, Є.Кейкуатової: висока майстерність виконання, колоризм, емоційно-образна виразність характеристик. Відображення казахської природи в акварелях періоду заслання (1847-1857 рр.) – реалізм та настроєвість, багатство колориту („Пожежа в степу”, „Місячна ніч на Кос-Аралі”). Портрети останнього періоду творчості (1857-1861 рр.) – портрет генерального судді В.Кочубея, автопортрети. Графіка раннього періоду. Ілюстрації до

літературних творів. Серія офортів „Живописна Україна” – новаторство змісту і художньої мови. Замальовки пам’яток української старовини. Твори періоду заслання: образи казахів, автопортрети. Серія "Притча про блудного сина" – відображення історичного буття народу, трагедія самотньої людини і пробудження людської гідності. Роботи останнього періоду творчості: портрети М.Щепкіна, А.Олдріджа, Ф.Толстого, „Притча про робітників на винограднику”, „Приятелі”.

Красвид та побутовий жанр в творчості М.Сажина та В.Штеренберга. Львівські художники-романтики: К.Швейкарт, Р.Гадзевич, Я.Машковський, М. Яблонський, А.Рейхан. Пейзажі А.Ланге. Українська тематика у творах А.Гротгера.

Розвиток графіки на західноукраїнських землях. Роль літографічних майстерень, відкритих у Львові в першій половині XIX ст. Літографії А.Ланге, К.Ауера, дереворити Й.Кобринського до українського „Букваря”.

Народна картина. Своєрідність художньої мови, безпосередність трактування теми. Еволюція образу козака-бандуриста. Образ жінки в народній картині. Сцени з життя селян і міщан.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.

Історико-культурні та соціальні умови розвитку українського мистецтва. Змістова наповненість і пошуки нових формально-художніх рішень в образотворчому мистецтві. Мистецька освіта в Україні: відкриття навчальних закладів в Одесі (1865 р.), Харкові (1869 р.), Києві (1875 р.), Львові (1876 р.). Участь українських художників в діяльності Товариства пересувних художніх виставок. Утворення перших мистецьких об’єднань – Товариства південноросійських художників в Одесі (1890 – 1893 рр.), Товариства художніх виставок у Києві (1893 р.). Посилення зв’язків українських митців з західноєвропейською художньою культурою, їх участь у мистецькому житті Європи.

Архітектура. Вплив технічного прогресу на впровадження в будівництві нових матеріалів та конструкцій. Складна стилістика архітектури: ренесансні стильові форми, класика, бароко, готика, модерн, тенденції еkleктики. Процеси урбанізації: забудова Києва, Одеси, Харкова, Львова: планувальна структура та нові типи споруд. Містобудівельний розвиток Києва. Функціональна роль Хрещатика, об’єднання історичних частин міста та околиць. Збудова центра Києва (архітектори А.Андрєєв, Л.Бенуа, В.Городецький, О.Кобелев, Ф.Лідваль, В.Ніколаєв, О.Шілле, В.Шретер) і вулиці Володимирівської. Софійсько-Михайлівський майдан. Адміністративні споруди губернських міст. Залізничні станції (особливість львівського вокзалу, спорудженого за прикладом Відня). Парки і сади. Музеї. Споруди Києва (Оперний театр, арх. В.Шретер, Музей, арх. Г. Бойцов і В. Городецький), Одеси (Оперний театр, арх. Г.Гельмер і Ф.Фельнер), Львова (Політехнічний інститут, арх. Ю.Захаревич, Крайовий сейм, арх. Ю.Гохбергер, Оперний театр, арх. Ж.Горголевський).

Скульптура. Поєднання тенденцій класицизму з ремінісценціями елементів періоду Київської Русі у першому скульптурному монументі в Києві, спорудженому на честь князя Володимира Великого. Скульптори Наддніпрянщини: П.Забіла, Л.Позен, В.Беклемішев, Б.Едуардс. Скульптори Галичини й Волині, які працювали в руслі академізму: Т.Сосновський, В.Бродський, К.Островський, Л.Марконі, А.Попель, Т.Рігер, П.Війтович, С.-Р.Ле-вандовський, Г.Кузнецов, М.Бринський та ін. Пам’ятники Б.Хмельницькому (ск. М.Микешин) у Києві, В.Каразину (ск. І.Андреолетті) у Харкові, І. Котляревському (ск. Л.Позен) в Полтаві, А. Міцкевичу (ск. М.Парашук і А.Попель) у Львові. Синтез архітектури і скульптури в оздобленні громадських споруд Львова. Композиційно-просторова і пластична виразність алегоричних образів пластики на фасадах Ощадної каси, готелю „Жорж” (Л.Марконі), Крайового сейму (Т.Рігер, С.Трембецький, І.Мікульський), Оперного театру (П.Війтович, Т.Баронч, А.Попель, Ю.Марковський, Ю.Белтовський). Розвиток скульптурного портрету та тематичної станкової композиції. Твори Л.Позена – реалістична переконливість образно-пластичної мови в портретах М.Ярошенка, Г.Мясоєдова, жанрових роботах „Лірник”, ”Жебрак”, „Оранка на Україні”, „Скіф”. Монументальна виразність, образна змістовність творів В. Беклемішева („Селянська любов”, портрет Т. Шевченка).

Живопис. Монументальний живопис: тяжіння до історичних стилів. Оформлення Одеського оперного театру (Лефлер) в стилі рококо, Одеської біржі (М. Каразін) в стилі італійського Відродження. Звернення до традицій візантійського і давньоруського мистецтва в розписах інтер’єру Володимирського собору в Києві. Малярське оздоблення російськими (В.Васнецов, М.Нестеров, М.Врубель) та українськими художниками (В.Котарбінський, П.Сведомський, М.Пимоненко).. Цикл розписів М.Врубеля в Кирилівській церкві в Києві („Надгробний плач”, „Зішестя святого духа”, „Ангели з лабарями”): психологізм образів, драматичне співзвуччя кольорів, виразність композиційної побудови.

Розвиток станкового живопису. Рисувальна школа М.Мурашка у Києві. Широке відображення життя народу у творах побутового жару. Безпосередні продовжувачі традицій Т.Шевченка – Л.Жемчужников, І.Соколов, К.Трутовський. Козацька тематика і шевченківські мотиви у творах Л.Жемчужникова. Образи українського села в картинах К.Трутовського та І.Соколова. Критичний реалізм творів П.Мартиновича і М.Кузнецова. Своєрідність творчості М.Башкирцевої, вплив французького живопису на формування творчої манери художниці. Зародження в кінці XIX ст. нової концепції побутового жанру в творах К.Костанді: визначальна роль кольору, емоційно-змістовна характеристика образів. Виразальні засоби розкриття соціально-психологічних характеристик у портретному жанрі: портрети М.Кузнецова, П.Мартиновича, К.Костанді.

Львівська живописна школа. Портрет в творчості львівського художника Т.Копистинського. Творчість К.Устияновича: історичні полотна („Т.Г.Шевченко на засланні”, „Козацька битва”); втілення духовної величі і трагічної самотності у творі „Мойсей”; поетичні образи народу в полотнах „Бойківська пара”, „Гуцул”, „Гуцулка біля джерела”.

Багатство емоційно-образного змісту, плернерність і колоризм пейзажного живопису. Майстер сонячного пейзажу В.Орловський. Лірико-епічний образ української природи у творчості С.Васильківського. Життя і природа українського села в пейзажах С.Світославського. Тема української природи в творах І.Айвазовського, А.Куїнджі, Л.Вичулковського, Я.Станіславського.

Тема української історії в творах І.Рєпіна („Запорожці пишуть листа турецькому султану”), О.Сластіона („Проводи на Січ”), Ф.Красицького („Гість із Запоріжжя”).

Графіка. Образи українських селян в малюнках і офортах І.Соколова, К.Трутовського. Робота Л.Жемчужникова над створенням альбому офортів „Живописна Україна”. Реалізм образів в графічних портретах П.Мартиновича („Портрет Ф.Мигаля”) та О.Сластіона („Портрет П.Мартиновича”).

МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ ст.

Українське мистецтво у колі течій і напрямків європейського мистецтва. Мистецькі об'єднання на Україні. Виникнення і діяльність художніх навчальних закладів. Піднесення в розвитку культури та мистецтва в першій половині 1920-х рр. Українське національне відродження, його діячі. Роль літератури (М.Зеров, В.Підмогильний, М.Хвильовий, В.Могилянський) у розвитку ідейних настанов українського мистецтва. Українське мистецтво в умовах репресивної ідеології кінця 1920-30-х рр. Соціальна дійсність і "соціалістичний" реалізм. Мистецькі об'єднання 20-х рр.: АХЧУ, АРМУ, ОММУ. Авангардистське товариство "Artes" та ін.

Архітектура. Розвиток міст на початку ХХ ст. Поява споруд нового типу. Нові будівельні матеріали та конструкції. Характерні риси української архітектури на прикладі аналізу споруд Києва, Одеси, Харкова, Полтави. Активізація будівельної справи в Одесі і Харкові. Формування нового центру Львова: проспекти Свободи, Тараса Шевченка, площа Адама Міцкевича. Стильове розмаїття львівської архітектури; стильовий монізм споруд Ю.Захаревича. Стиль модерн в архітектурі ХХ ст. (Київ, Харків). Раціоналістичний модерн (Київ). Український національний модерн (Харків, Полтава, Чернігів та ін.). Модерна архітектура Західної України (орієнтація на народне мистецтво гуцулів і бойків). Модерн у Львові (віденське забарвлення так званої сецесії). Неокласицизм.

Конструктивізм в українській архітектурі 20-х рр. Споруди Харкова і Києва цього періоду, забудова Одеси і Донецька. Ар-деко в архітектурі Львова. Спорудження адміністративних будинків у Києві. Житлове будівництво.

Скульптура. Монументально-декоративна скульптура. Конкурс на пам'ятник Т.Г.Шевченку в Києві. Творчість Л.Позена. Своєрідні риси західноукраїнської скульптури. Аналіз творів П.Війтовича, Г.Кузневича, М.Паращука, М.Бринського. Творчість О.Архипенка. Робота українських скульпторів (І.Кавалерідзе, Б.Кратко, Г.Рашевський) над образом Т.Г.Шевченка. Творчість Г. Кавалерідзе.

Живопис. Монументально-декоративний живопис. Розписи Володимирського собору та Кирилівської церкви у Києві. Монументальні твори С.Васильківського та його роль в історії українського мистецтва. Творчість Ф.Кричевського, М.Самокиша. Розписи М. Сосенка. Живописне оформлення театру опери та балету у Львові. Монументальні розписи Й.Бокшая в Ужгороді. Перші виставки українських митців у 1903 році (Полтава), 1906 рік (Харків), 1908 р. (Київ).

Станковий живопис: жанрова специфіка, художньо-стилістичні особливості та творчість провідних майстрів. Розвиток історичного жанру, його тематика, провідні майстри. Продовжувачі традицій Т.Г.Шевченка – Л.Жемчужников, І.Соколов, К.Трутовський. Тема запорізького козацтва в творчості українських живописців: творчість С.Васильківського. Творчість К.Костанді. Українське село в творах М.Пимоненка, Г.Світлицького, П.Мартиновича. Народні мотиви в творах П.Холодного і Ф.Кричевського. Портрет у творчості О.Мурашка і М.Жука. Традиції і пошуки нових образно-виражальних засобів у пейзажному живопису. Живопис на західних землях України. Творчість К.Устияновича. Творчість О.Новаківського. Творчість І.Труша. Твори А.Манастирського, Й.Куриласа, Я.Пстрака, О.Кульчицької, М.Івасюка.

Український авангард в руслі розвитку нових течій та напрямків у європейському мистецтві. Угрупування та виставки авангардного мистецтва: Київ, Харків, Одеса. Українська культура і мистецтво в нових історичних умовах. Відкриття 1919 р. Української державної Академія мистецтв – визначне явище в історії національної культури.

Малярство ХХ ст.: О.Мурашко (видатний колорист), Ф.Кричевський (народна тема). М.Жук (мотиви модерну). П.Холодний. Ф.Красицький (жанрові картини). М.Бурачек (художник пленеру). А.Маневич (мотиви імпресіонізму). Колористи П.Волокидін, О.Шовкуненко. А.Петрицький (монументаліст, станковіст, театральний художник). Специфічні риси української графіки. Творчість Г.Нарбути.

Модерне малярство. Художні напрями та угруповання в Україні. М.Бойчук і художня течія "бойчукізм". Формування української школи монументального живопису. Теоретичні і творчі установки М.Бойчука, його роль в процесі становлення українського малярства нового часу. Розписи Луцьких казарм в Києві, селянського санаторію в Одесі, Червонозаводського театру в Харкові. Станковий живопис. Твори Т.Бойчука, О.Павленко,

Г.Падалки, В.Седяра. Пролеткульт. Художні пошуки в малярстві (кубізм, кубофутуризм, супрематизм, конструктивізм та ін.). Художники-авангардисти: К.Малевич, О.Екстер, О.Богомазов. В.Єрмилов (досягнення українського кубізму), В.Пальмов (художник вільної форми), Д.Бурлюк (пріоритет народного мистецтва).

ЛІТЕРАТУРА ДО ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА

1. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции: Геометрика, архаика. – СПб.: Азбука-классика, 2006. – 400 с.
2. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции: Классика. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 464 с.
3. Алпатов М. Художественные проблемы итальянского Возрождения. – М., 1975.
4. Андреева Е. Ю. Постмодернизм: Искусство второй половины XX – начала XXI века – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 488 с.
5. Арган Д. История итальянского искусства. В 2-х т. – М., 1990.
6. Афанасьева В., Луконин В., Померанцева Н. Искусство Древнего Востока. – М., 1976.
7. Борисов Е., Стернин Г. Русский модерн. – М., 1990.
8. Виппер Б. Искусство Древней Греции. – М., 1975.
9. Виппер Б. Итальянский Ренессанс XIII – XVI вв. Т.1 – 2. К., 1977.
10. Випер Б. Очерки голландской живописи эпохи расцвета (1640 – 1670). – М., 1962.
11. Всеобщая история архитектуры. В 12 т. – М., 1967 – 1973.
12. Всеобщая история искусств. В 6-ти тт. – М., 1956 – 1966.
13. Герман М. Ю. Импрессионизм. Основоположники и последователи. – СПб.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2008. – 520 с.
14. Герман М. Ю. Модернизм. Искусство I половины XX в. 2-е изд., испр. – СПб.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2008. – 480 с.
15. Даниэль С. М. Европейский классицизм. – СПб.: Азбука-классика, 2003. – 304 с.
16. Дмитриева Н. Краткая история искусства. Часть 1-2. – М., 1975.
17. Дмитриева Н., Акимова Л. Античное искусство. – М., 1988.
18. Западноевропейское искусство второй половины XIX в. – М. 1975.
19. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М., 1996.
20. Ильина Т. История искусств. Западноевропейское искусство. – М., 1989.
21. Ильина Т. История искусств. Русское и советское искусство. – М., 1989.
22. История русского искусства. В 2-х тт. – М., 1981.
23. Клитина Н. Французское изобразительное искусство конца XVIII – XX вв. – Л., 1990.
24. Колпинский Ю. Искусство Эгейского мира и Древней Греции. – М., 1967.
25. Куликова И. Сюрреализм. – М., 1970.
26. Лазарев В. Византийская живопись. – М., 1971.
27. Лазарев В. Происхождение итальянского Возрождения. Т. 1-2. – М., 1959.
28. Либман М. Искусство Германии XV – XVI вв. – М., 1964.
29. Ляковская О. Французская готика XII – XIV вв. – М., 1973.
30. Лихачева В. Искусство Византии IV – XV вв. – М., 1981.
31. Мартиндейл Э. Готика. – Лондон, 2001.
32. Матье М. Искусство Древнего Египта. – М., 1970.
33. Мириманов В. Первобытное и традиционное искусство. – М., 1973.
34. Миропольська Н., Белкіна Е., Масол Л. Художня культура світу. Європейський культурний регіон. – К., 2001
35. Нессельштраус Ц. Искусство Западной Европы в средние века. – Л., 1964.
36. Полевой Б. Двадцатый век. Изобразительное искусство стран и народов мира. – М., 1989.
37. Пятьдесят биографий мастеров зарубежного искусства. – Л., 1968.
38. Раздольская В. Искусство Франции второй половины XIX в. – Л., 1981.
39. Райс Д. Искусство Византии. – Лондон, 2002.
40. Ревалд Д. Импрессионизм. – М., 1961.
41. Ревалд Д. Полстимпрессионизм. – М., 1962.
42. Рославец Е. Живопись Франции XVIII – XIX вв. – К., 1990.
43. Рославец Е. Разрушение образа: О некоторых тенденциях современного зарубежного искусства. – К., 1984.
44. Сарабьянов Д. Стиль модерн. – М., 1989.
45. Сидорова Н. Искусство Эгейского мира. – М., 1972.
46. Современное западное искусство. XX век: проблемы комплексного изучения. – М., 1987.
47. Соколов Г. Искусство Древнего Рима. – М., 1990.
48. Соколов Г. Искусство этрусков. – М., 1971.
49. Столяр А. Происхождение изобразительного искусства. – М., 1985.

50. Турчин В. Авангардистские течения в современном искусстве Запада. – М., 1988.
51. Турчин В. Образ двадцатого в прошлом и настоящем. – М., 2003.
52. Тяжелов В. Искусство Средних веков. – М., 1968.
53. Тяжелов В. Искусство Средних веков в Западной Европе. – М., 1981.
54. Уиттик А. Европейская архитектура XX в. – М., 1960.
55. Федорук О. В колі традицій та авангарду. – К., 1995.
56. Федорук О. Джерела культурних взаємин: Україна в творчості польських художників другої половини XIX – початку XX ст. – К., 1976.
57. Фехнер Е. Нидерландская живопись в XVI в. – Л., 1949.
58. Флиттнер Н. Культура и искусство Двуречья и соседних стран. – Л.-М., 1958.
59. Энциклопедия. Искусство XX в. – М., 2003.
60. Энциклопедия экспрессионизма. – М., 2003.
61. Энциклопедия «Исчезнувшие цивилизации». Удивительные Эгейские царства. – М., 1997.
62. Энциклопедия «Исчезнувшие цивилизации». Этруски: италийское жизнелюбие. – М., 1998.
63. Ювалова Е. Немецкая скульптура 1200 – 1270. – М., 1983.
64. Юренева Т. Музей в мировой культуре. – М., 2003.
65. Ястребицкая К. Западная Европа XI – XIII вв. – М., 1988.

ЛІТЕРАТУРА ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

1. Архітектура Галичини XIX – XX ст. – Львів, 1996.
2. Асеев Ю. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К., 1980.
3. Асеева Н. Украинское искусство и европейские художественные центры (к. XIX – нач. XX ст.). – К., 1989.
4. Баран В. Давні слов'яни. – К., 1998.
5. Белецкий П. Украинская портретная живопись XVI – XVIII вв. – М., 1981.
6. Білецький П. Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII ст. – К., 1981.
7. Бірюлов Ю. О. Львівська сецесія. – Львів, 1986.
8. Вуйцик В. Львівський Державний історико-архітектурний заповідник. – Львів, 1979.
9. Говдя П. Українське мистецтво другої половини XIX – початку XX ст. – К., 1964.
10. Горбачов Д. Український авангард. – К., 1994.
11. Давня історія України. – К., 1994.
12. Жолтовський П. Український живопис XVII – XVIII ст. – К., 1978.
13. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. – К., 1983.
14. Зализняк Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
15. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга. – Львів, 1995.
16. Історія української культури у п'яти томах. – К.: Наукова думка, 2001.
17. Історія українського мистецтва: в 6 т. – К., 1966.
18. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво другої половини XIX – початку XX ст. – К., 1989.
19. Логвин Г. Українське мистецтво X – XVII ст. – К., 1963.
20. Логвин Г. Софія Київська. Державний архітектурно-історичний заповідник. – К., 1971.
21. Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис. – К., 1976.
22. Лозко Г. Українське язичництво. – К., 1994.
23. Лоренц С., Роттемунд А. Класицизм в Польше. Варшава, 1984.
24. Лупій Г. Личаківський цвинтар. – Львів, 1996.
25. Любченко В. Львівська скульптура XVI – XVII ст. – К., 1981.
26. Макаров А. Світло українського барокко. – К., 1994.
27. Мацюк О. Замки і фортеці Західної України. – Львів, 1997.
28. Міляєва Л. Стінопис Потелича. – К., 1969.
29. Мозолевські Б. Скіфський степ. – К., 1983.
30. Німенко А. Пам'ятники Тарасові Шевченку. – К., 1969.
31. Німенко А. Українська скульптура другої половини XIX – початку XX ст. – К., 1963.
32. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. – Львів, 2001.
33. Овсійчук В. Львівський портрет XVI – XVII ст. – К., 1967.
34. Овсійчук В. Майстри українського барокко. Жовківський осередок. – К., 1991.
35. Овсійчук В. А. Олекса Новаківський. – Львів, 1999.
36. Овсійчук В. Українське малярство X – XVIII століть. Проблеми кольору. – Львів, 1996.
37. Овсійчук В., Кривач Д. Оповідь про ікону. – Львів, 2000.
38. Овсійчук В. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. Гуманістичні та визвольні ідеї. – К., 1985.
39. Рубан В. Український портретний живопис першої половини XX ст. – К., 1984.

40. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX ст. – К., 1986.
41. Рыбаков Б. Язычество Древней Руси. – М., 1987.
42. Рыбаков Б. Язычество древних славян. – М., 1994.
43. Свенціцька В., Сидор О. Спадщина віків. – Львів, 1990.
44. Соколюк Л. Д. Бойчукізм і проблеми стилю в українському мистецтві першої третини XX ст. – К., 1993.
45. Степовик Д. Українське мистецтво першої половини XIX ст. – К., 1982.
46. Степовик Д. Українська графіка XVI – XVIII ст. Еволюція образної системи. – К., 1982.
47. Телегін Д. Вартові тисячоліть: Монументальна антропоморфна скульптура далеких епох. – К., 1991.
48. Українське барокко та європейський контекст. – К., 1991.
49. Українське мистецтво Кривач Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. В.Скотного. — Ч.1. — Львів: Світ, 2003. — 256 с
50. Українське мистецтво Кривач Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. С. Павлюка. Ч. 2. — Львів: Світ, 2004. — 268 с
51. Українське мистецтво Кривач Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. — Львів: Світ, 2005. — Ч. 3. — 268 с
- 52.
53. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – поч. XX ст. – К., 2000.
54. Український живопис XX ст. – К., 1990.
55. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн. / п. З. В. Мойсеєнко. – К., 2000.
56. Членова Л. Українські художники – передвижники. – К., 1959.
57. Чмихов М. Давня культура: Навчальний посібник. – К., 1994.
58. Чмихов О., Кравченко М., Черняков І. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
59. Чмихов О., Черняков І. Хронологія археологічних пам'яток епохи міді-бронзи на території України. – К., 1988.
60. Ясиєвич В. Архитектура Украины на рубеже XIX – XX веков. – К., 1988.

ПИТАННЯ

1. Визначення „мистецтвознавства” як науки.
2. Складові мистецтвознавства, завдання і сфери діяльності.
3. Теоретичні напрацювання про мистецтво в період античності і Середньовіччя.
4. Доба Ренесансу в історії мистецтвознавчої науки.
5. Видатні дослідники мистецтва XVII-XVIII ст.
6. Особливості зародження і формування художньої критики у західноєвропейському мистецтвознавстві.
7. Поняття еволюції пластичної форми у мистецтві.
8. Роль образу у мистецтві.
9. Місце символу у мистецтві.
10. Живопис як вид образотворчого мистецтва.
11. Скульптура як вид образотворчого мистецтва.
12. Графіка як вид образотворчого мистецтва.
13. Мистецтво архітектури та його особливості.
14. Роль кольору і світлотіні у мистецтві.